

FIKSUSTI KOULUUN –

aktiivisen ja turvallisen
koulumatkaliikkumisen
toimintasuunnitelma

*Kitee
2024*

1. Johdanto

Aktiivinen liikkuminen mm. kävely ja pyöräily tuottaa lapselle ja nuorelle useita terveys- ja hyvinvointihyötyjä. Kiteen kaupunki toivoo, että koulumatkoja tehtäisiin entistä enemmän kävellen, pyörällä ja muilla aktiivisilla liikkumistavoilla. Erityisesti pienempien oppilaiden kulkutapavalintaan vanhemman ohjauksella on suuri vaikutus. Tavoitteena on, että vanhemmat kannustaisivat entistä enemmän lapsiaan liikkumaan aktiivisesti koulumatkoilla. Erityisesti kaupungin keskustassa on laadukas ja turvallinen jalankulun ja pyöräilyn verkosto. Aktiivisen ja viisaan koulumatkaliikkumisen edistämistyössä voidaanakin huomioida juuri asenteisiin vaikuttaminen sekä esimerkiksi liikennekasvatuksen keinot (liikennetaidot ja –säännöt). Saattoliikenteen väheneminen lisää kävellen ja pyörällä koulumatkaansa tekevien turvallisuutta ja matkan viihtyisyyttä.

Toimintasuunnitelman laatimisessa on huomioitu myös koulukuljetusoppilaat muun muassa selvittämällä mahdollisuuksia lyhentää koulukuljetuksen kyydissä vietettyä aikaa lisäämällä aktiivisesti liikuttua koulumatka-aikaa, mutta turvallisuusasiat huomioiden tähän ei löydetty soveltuvaa toimenpidettä.

2. Toimintasuunnitelman lähtökohdat

2.1. Kytkeytyminen strategioihin ja ohjelmiin

Aktiivisen ja turvallisen koulumatkaliikkumisen edistäminen kytkeytyy moniin keskeisiin strategioihin ja ohjelmiin.

Keski-Karjalan viisaan liikkumisen suunnitelmassa on määritelty tavoitteet ja toimenpiteet kävelyn, pyöräilyn ja liikenneturvallisuuden edistämiseen. Suunnitelmassa on asetettu tavoite lisätä kävely- ja pyörämatkojen määrää 30 prosentilla vuoteen 2030 mennessä. Muita suunnitelmassa asetettuja tavoitteita ovat muun muassa yhteispelin edistäminen liikenteessä ja arkiliikkumisen hyötyjen esiin tuominen. Liikennejärjestelmä tulee suunnitella siten, että kenenkään ei tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti liikenteessä.

Kestävää liikkumista ja liikenneturvallisuutta edistävät työryhmät:

Fiksun koulumatkaliikkumisen työryhmään kuuluu edustajat koulusta, sivistystoimesta, teknisestä toimesta, liikuntatoimesta sekä sivistys ja vapaa-aikalautakunnasta. Ryhmä kokoontuu muutaman kerran vuodessa.

Liikenneturvallisuutta ja kestäväää liikkumista edistävät kouluikäisiin liittyvät hankkeet:

- Koululaisten saattoliikenteen minimointi -hanke 2020–2021
- Fiksun mopoilun ohjelma 2021
- Kestävän ja viisaan koulumatkaliikkumisen edistäminen Kiteellä (2024, tämä hanke)

2.2. Lähtökartoituksen tulokset (KäPytellen kouluun -arviointilomakkeiden tulosten yhteenveto)

Arppen yhtenäiskoulussa, luokilla 1–9, on noin 600 oppilasta. Opettajia ja koulunkäyntiohjaajia on lähes 90 henkilöä. Arppen koulussa on yleisopetuksen lisäksi valmistavaa opetusta, joustavaa perusopetusta sekä tuen kolmiportaisuus käytössä aina pienryhmäopetusta myöten. Arppen koululaiset käyvät koulua pääsääntöisesti kolmessa koulurakennuksessa; Arppen, Rantalan ja Hutsin taloissa.

Kesälahden koulun luokilla 1–6 on tällä hetkellä 83 oppilasta, henkilökuntaan kuuluu 13 henkilöä.

Puhoksen koulu on 1.–6.-luokkien koulu. Koulussa on tällä hetkellä 57 oppilasta, henkilökuntaan kuuluu 8 henkilöä.

Seuraavaksi on käsitelty käpytellen lomakkeen osa-alueitten mukaan vahvuuksia ja kehittämiskohteita. Vahvuudet ja kehittämiskohteet on nostettu lomakkeiden vastauksista sekä Fiksusti kouluun työryhmän jäsenien huomioina.

Strateginen johtaminen

Vahvuudet

- + koulumatkaliikkumista käsitellään liikenneturvallisuustyöryhmässä
- + useana vuotena ollut kestävää liikumista edistäviä hankkeita
- + Puhoksen ja Kesälahden kouluissa koulumatkaliikkumista käsitellään oppilashuoltoryhmissä

Kehittämiskohteet

- Arppen koulussa koulumatkaliikkumista käsitellään oppilashuoltoryhmissä vain vähän/osittain

Pyöräily- ja liikenneopetus sekä oppilaiden osallisuus

Vahvuudet

- + Liikenneopetus on sisällytetty opetukseen ja taitoja harjoitellaan melko säännöllisesti liikenteessä liikkuen. Opetuskirjana käytetään Liikenne ry:n Liikennetyökirjaa, joka on päivitetty uuden tieliikennelain mukaiseksi.

Kehittämiskohteet

- Entistä suurempi osa opettajista asuu Kiteen ulkopuolella, jolloin lähiseutu ei välttämättä ole tuttu eikä pyörä- tai kävelyretkiä ole siksi helppo toteuttaa.
- Puhoksen koululta puuttuu yhteiskäyttö/koulupyörät, joita oppilaat, joilla ei ole omaa pyörää tai jotka tulevat kauempaa, voisivat lainata retkipäivinä
- Oppilaiden osallistumista kävelyyn ja pyöräilyn kannustavien toimenpiteiden suunnitteluun voisi lisätä

Viestintä tapahtumat ja kampanjat

Vahvuudet

- + Toimintaa ohjaa kestävän liikkumisen edistämisen vuosisuunnitelma
- + Oppilaita kannustetaan kulkemaan koulumatka aktiivisesti
- + Retki- ja tutustumismatkoja toteutetaan kävellen ja pyöräillen. (Kauempana asuvien opettajien lisääntymisen myötä, retkiä tehdään kuitenkin entistä vähemmän -> kehittämiskohde)

Kehittämiskohteet

Viestintää huoltajille aktiivisista ja kestävästä kulkutavoista olisi hyvä olla enemmän

Piha-alueen turvallisuus ja sujuvuus sekä pyöräpysäköintijärjestelyt

Koulujen piha-alueiden turvallisuutta ja sujuvuutta sekä pyöräpysäköintimahdollisuuksia tarkasteltiin edellisten hankkeiden suunnitelmia hyödyntäen sekä huomioiden koulujen rehtorien tai hänen nimeämänsä henkilön Fiksusti kouluun ohjelman Käpytellen lomakkeeseen kirjoittamia arvioita. Piha-alueiden turvallisuuden ja sujuvuuden kehittämiseen liittyen tehtiin toimipistekohtaiset kehittämissuunnitelmat, jotka on esitetty hankeraportissa.

3. Toimenpiteet aktiivisen ja kestävän koulumatkaliikkumisen edistämiseksi

Visio

Fyysiset liikennetarkaisut tukevat turvallista liikkumista.

Koettu liikenneturvallisuus paranee. Kulkeminen omin voimin kouluun lisääntyy

Tavoite

- Kannustetaan aktiiviseen liikkumiseen ja mahdollistetaan aktiivinen kulkeminen kouluun kaikkina vuoden aikoina.
- Lisätään koettua turvallisuutta
  - opastamalla turvalliset koulureitit
  - tutkimalla ja kehittämällä valaistusta koulumatkaliikkumisen näkökulmasta
  - lisäämällä heijastimen ja pyörien valojen käyttöä
- Toimivat pysäkkiratkaisut ja saattoliikenteen paikat varmistavat turvalliset ja sujuvat liikkumismahdollisuudet kaikille.

Toimenpiteet

Tavoite 1: Kannustetaan aktiiviseen liikkumiseen ja mahdollistetaan aktiivinen kulkeminen kouluun kaikkina vuoden aikoina.

Toimenpiteet	Vastuuhenkilö/-taho	Aikataulu	Mittari
<i>Opettajien perehdyttäminen lähiseudun pyöräkohteisiin (esim. Savikon maakauppmuseo)</i>	<i>Liikunnanopettajat (miehellään joku paikallinen) tai osana TYHY-toimintaa?</i>	<i>kevät 2025</i>	
<i>Pyöräretket oppilaille</i>	<i>opettajat</i>	<i>syksy 2025</i>	
<i>Viestitään huoltajille aktiivista ja kestävästä kulkutavoista</i>	<i>rehtorit/fiksusti koulun ohjelman koordinaattori</i>	<i>Vuosittain koulun alkaessa. Lisäksi vanhempain illoissa asian esiin nosto tai erillinen tilaisuus aiheesta?</i>	

Tavoite 2: Lisätään koettua turvallisuutta

Toimenpiteet	Vastuuhenkilö/-taho	Aikataulu	Mittari
<i>Moporatsia, jossa palkitaan mopoilijat, joiden ajopeli on kunnossa.</i>	<i>Liikenneturvallisuustyöryhmä</i>	<i>2025</i>	
<i>Merkitään turvalliset koulureitit maastoon esim. tarrojen avulla. Viestitään reiteistä oppilaille ja heidän huoltajilleen samalla nostaen esiin arkiliikkumisen hyötyjä</i>	<i>Ryhmä tai luokka oppilaita + tekninen toimi</i>	<i>2025</i>	
<i>Kehitetään valaistusta huomioiden koulumatkaliikkumisen tarpeet</i>	<i>Tekninen toimi</i>	<i>2025-></i>	
<i>Viestitään heijastimien ja pyörän valojen käytöstä</i>	<i>Liikenneturvallisuustyöryhmä</i>	<i>vuosittain</i>	

Tavoite 3: Toimivat pysäkkiratkaisut ja saattoliikenteen paikat varmistavat turvalliset ja sujuvat liikkumismahdollisuudet kaikille

<i>Toimenpiteet</i>	<i>Vastuuhenkilö/-taho</i>	<i>Aikataulu</i>	<i>Mittari</i>
<i>Kehitetään saattoliikenteen paikkoja, koulukuljetuksen pysäkkejä ja pyöräpysäköintiä erillisen suunnitelman mukaisesti</i>	<i>Tekninen toimi</i>	<i>2025-2026</i>	